

og om, hvorvidt man vil gaa videre med Bistand. Det er Forholdet ikke blot efter Lovgivningen, men ogsaa efter Sagens Natur, saaledes som det Hele foreligger nu, og skulde vi give Bevillingen af Hensyn til, at vi allerede have offret Meget, vil jeg sige, at da bliver Reglen uhyre forkert. Da ville vi ikke komme til at hjælpe netop der, hvor Hjælpen skulde være. For mig er det derfor et Princip at støtte den Fordring, som jeg i Finantsudvalget har stillet om, at det Spørgsmaal tages under virkelig almindelig Overveelse, hvad vi baade med Hensyn til Opdragelse og Oplysning i Almindelighed bør komme til at yde fra Statskassen, og tillige efter hvilke Regler. Det er for mig et Princip, som her ligger til Afstemning, og som jeg vilde forplumre, fornegte og svække ved at stemme for Forlangendet fra Skildre. — Jeg hørte igaar den høitærede Minister udtale sig om den Stilling, hvorunder Statslatin-skolerne og de private Latin-skoler virke, og han yttrede, at Stillingen var meget forskjellig. Ja, jeg vil indrømme, at i en vis Henseende kunne saadanne Stats-skoler have det noget fastere med det Videt, de have til deres Lærere; men jeg tror, at Villkaarene for Skolens Virksomhed ere ubetinget bedre for de private Skoler end for Stats-skolerne. Hvorledes er nemlig Stillingen for Stats-skolerne? Disse ere saaledes stilled, at en Rektor, af hvem man forlanger en plammæssig Undervisning, en lovbefalet Ordning og en opdragende Tone, skal tage endog enhver Timelærer eller ialtfald enhver fremmed, konstitueret Timelærer, som Kultusministeriet sender ham, uden at have Indslydelse paa hans Ansættelse, ja, ofte imod sin egen Indstilling, og han skal føre ham ind i dette Led af Lærere, som samlet skulle arbejde paa Opdragelse og Undervisning, og han skal være nødsaget til at bruge en saadan Mand uden endog at have Ret til at faae ham afflediget. Naar man vil lægge et saadant Vaand paa Bestyrelserne af Stats-skolen og gjøre det almindeligt, vil ingen af disse kunne udføre sin Gjerning i Almindelighed taget, saaledes som den private Skolebestyrelse, der er Herre over sine Medarbejdere og selv kan vælge dem, vil kunne gjøre. Paa dette Punkt vil mange af de private Skolers Stilling være i høi Grad at foretrække for Stats-skolernes. Der er en anden Side af denne Sag, hvor jeg vil komme til samme Udslag, men jeg finder ingen særlig Grund til nu at komme nærmere ind derpaa. Dog skal jeg sige til det ærede Medlem fra Bornholm (Blem), at den By, der ligger i hans Valgfreds, og hvorom der er Tale i Vædringsforslaget, i flere Maader vilde føle

sig vel ved igjennem sin Bestyrelse at udøve Indslydelse paa denne Skoles Virksomhed, imod som nu aldeles at være udelukket derfra og kun have Valget imellem enten at sende sine Børn derhen og tage imod, hvad der bydes, eller ogsaa finde sig i ingen Nytte at have af Skolen; dette er taget i Almindelighed, selvfølgelig sigter jeg ikke til denne Skoles Stilling i og for sig, men vi have her i Landet private Skoler baade i og udenfor Kjøbenhavn, som vise, hvor godt dette System gaar, selv uden Bistand; fra Statskassen. — Med Hensyn til Folkehøjskolerne er der fremhævet, hvorfor de saakaldte Landhøjskoler skulle være med paa denne Liste. Med Hensyn til denne er man jo bleven enig med Ministeren om, at en saadan Liste skulde affattes og lægges til Grund for den Fordeling af Tilskudet, som foretages af Amtsrådene eller Skolerådene. Tidligere gif det jo aldeles planløst til omkring i Landets forskjellige Egne. Et Skoleråd sfjød uden videre den og den Skole ud og sagde: det er ingen Højskole; en anden tog andre med af lignende Karakter, og saa blev der i de 21 Skolekredse paa dette Punkt en Uregelmsæftighed, som var aldeles uretfærdig. Man endes da med vedkommende Minister om, at han skulde affatte en saadan Liste, og med Hensyn til dem, der vare optagne paa den, skulde samtlige Skoleråad erkjende, at det var Lovgivningsmagtens, Bevillingsmyndighedens og Administrationens Billie, at de skulde komme i Betragtning til den givne Bevilling. Naar der da foreligger en saadan Liste, og Finantsudvalget ikke har gjort Forslag til Forandring deri, da maa det efter de tidligere førte Forhandlinger anses for givet, at disse efter Bevillingsmyndighedens og efter Regjeringens Mening om Forudsætningen for Bevillingen have Krav paa denne Understøttelse. Hvorfor man nu, inden man ialtfald har givet noget Andet, som man siger, at man vil give, just vil udelukke de saakaldte Landhøjskoler, forstaar jeg ikke. Hvad er Forskjellen mellem en Landhøjskole og en Højskole? Vil man definere mig dette noget nærmere? Er Forskjellen ikke den, at paa det ene Sted bruge de noget mere Tid til praktisk Undervisning i Landbrug og Naturfag end andre Steder, og maaste gives der noget mere Undervisning i praktisk Regning, Bogføring og Skrivning end paa de andre Steder, men iøvrigt tage de omtrent de samme Discipliner alle Steder. Jeg skulde dog mene, at den, der tror, at hans Søn efter sit Naturel og hele Altraa vilde have særlig Gavn af at komme paa en Landhøjskole, f. E. det ene Aar der og det andet Aar der, ikke det, som de Herrer talde